

dr hab. Ewa Szkudlarek- Śmiechowicz, prof. UŁ
Zakład Współczesnego Języka Polskiego
Instytut Filologii Polskiej i Logopedii
Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego

**Recenzja osiągnięć Pani Doktor Doroty Marquardt ubiegającej się
o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach**

1. Sylwetka zawodowa Habilitantki: podstawowe fakty z Jej życiorysu naukowego

Pani dr Dorota Marquardt (Dorota Konieczna) w roku 2009 ukończyła studia magisterskie na kierunku filologia polska ze specjalnością komunikacja społeczna na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Promotorką Jej pracy magisterskiej pt. *Symulakrum jako współczesna forma mimesis w „Lubiewie” Michała Witkowskiego* była prof. dr hab. Aldona Skudrzyk, pod której opieką naukową powstała także praca doktorska Pani Doroty Marquardt jako efekt czteroletnich studiów doktoranckich realizowanych przez Nią na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 2009–2013.

W roku 2013 na podstawie dysertacji pt. *Analiza dyskursu tożsamościowego na przykładzie wypowiedzi współczesnej młodzieży* Pani Dorota Marquardt uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo. Recenzentami pracy byli: prof. dr hab. Kazimierz Ożóg oraz prof. dr hab. Jacek Warchała.

Już w czasie studiów doktoranckich na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach Pani Dorota Marquardt realizowała działania badawczo-dydaktyczne w więcej niż jednej uczelni i instytucji naukowej. W latach 2011–2013 była sekretarzem redakcji w Instytucie Podstaw Inżynierii Środowiska PAN, a w roku 2011 została zatrudniona na stanowisku asystenta w Samodzielnym Zakładzie Dziennikarstwa Ekonomicznego i Nowych Mediów na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach. Po uzyskaniu stopnia doktora na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, tj. w roku 2013, została zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Dziennikarstwa Ekonomicznego i Nowych Mediów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, a od roku 2017 do chwili obecnej pracuje jako adiunkt w Katedrze Projektowania i Analizy Komunikacji Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. W tym czasie ukończyła ważne dla Jej dalszego rozwoju naukowo-dydaktycznego szkolenia: w roku 2017 uzyskała certyfikat tutora akademickiego oraz ukończyła kurs „Data mining”, a w roku 2018 szkolenie „Sieci neuronowe”.

Życiorys naukowy Habilitantki poświadcza, iż nie tylko spełnia Ona formalny wymóg warunkujący nadanie stopnia doktora habilitowanego, tj. posiada stopień doktora, ale także wykazuje aktywność w więcej niż jednej uczelni od początku swojej drogi naukowej: na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach uzyskała stopień doktora, w Instytucie Podstaw Inżynierii

Środowiska PAN realizowała prace redakcyjne, a na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach pracuje jako adiunkt w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych. Ta różnorodność środowisk akademickich, w których rozwijała się naukowo Pani Dorota Marquardt, miała istotny wpływ na interdyscyplinarne ujęcia, jakie katowicka badaczka prezentuje w swoich podoktorskich publikacjach. Zwieńczeniem lingwistycznych, medialnych i technologicznych zainteresowań naukowych Habilitantki, a więc wywodzących się z dziedzin wiedzy, jest monografia przedstawiona we wniosku o przeprowadzenie procedury habilitacyjnej jako osiągnięcie naukowe.

2. Ocena monografii autorskiej zgłoszonej przez Habilitantkę jako podstawowe osiągnięcie naukowe uzasadniające złożenie wniosku o przeprowadzenie procedury habilitacyjnej

Jako swoje podstawowe osiągnięcie naukowe Habilitantka wskazała monografię pt. *Dialog z chatbotem. Ujęcie mediolingwistyczne* (Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2024, ss. 301; w wolnym dostępie w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej: <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/944427>).

Choć badania nad dialogowymi formami komunikacji mają już w Polsce długą tradycję (por. rozdz. 3.4. monografii Habilitantki, s. 80–92), ujęcie zagadnienia zaproponowane w książce dr Marquardt jest ujęciem pionierskim. Autorka bowiem – jeszcze zanim ChatGPT stał się powszechnie dostępnym narzędziem – podjęła się zbadania procesów komunikacyjnych między człowiekiem a maszyną, ale by tego dokonać, stworzyła własnego chatbota konwersacyjnego. Z Anną Campo, bo tak został nazwany stworzony do badań chatbot, przeprowadzono 559 rozmów (162 419 segmentów), których tematem były filmy. Dokładnej analizie, której wyniki zaprezentowano w rozdz. 5.2. (s. 114–187), poddano ok. 1/3 materiału dialogowego. Wyniki analizy dialogów z Anną Campo przedstawione w rozdziale 5.2. monografii są punktem odniesienia dla badań nad dialogami prowadzonymi z udziałem dwu innych chatbotów: LaMDA (rozdz. 5.3., s. 187–216) oraz ChatGPT (rozdz. 5.4., s. 216–265), a wszystkie trzy typy dialogów człowiek – maszyna stanowią podstawę porównania z dialogami potocznymi ludzi (rozdz. 5.5., s. 266–272).

Pod względem kompozycyjnym monografia Pani dr Doroty Marquardt jest bardzo uporządkowana, przejrzysta, stanowi spójną i przemyślaną całość. Składa się z 5 rozdziałów oraz wstępu, zakończenia, bibliografii, spisu rysunków i spisu tabel. Trzy pierwsze rozdziały mają charakter teoretyczny, rozdział 4 zawiera opis metodyki badawczej zastosowanej w pracy i charakterystykę materiału badawczego, rozdział 5 – najobszerniejszy – to przedstawienie i porównanie wyników analizy dialogów z chatbotami.

W rozdziale 1. (s. 15–29) Habilitantka przedstawia informacje na temat chatbotów, ich definicje, historię, typologię, charakterystykę wybranych typów. Ujmuje chatboty oparte na wielkich modelach językowych jako elementy systemu medialno-technologicznego w podwójnym wymiarze: jako wytwory, do których powstania wykorzystano treści medialne, oraz jako funkcjonalne narzędzia komunikacyjne, typ mediów internetowych i część systemu opartego

na „władzy algorytmów” (por. s. 26–29). Tym samym w pełni uzasadnia konieczność podejmowania badań na komunikacją człowieka z maszyną na gruncie nauk o komunikacji społecznej i mediach.

W rozdziale 2. (s. 30–47) Pani dr Marquardt koncentruje się na dialogu jako przedmiocie badań. Uwzględnia takie zagadnienia, jak istotę dialogu, jego strukturę, rozważa – na podstawie bogatej literatury zastanej – problem autentyczności i partnerstwa w dialogach z chatbotem. Sytuuje również swoje analizy dialogów z chatbotami w określonych teoriach komunikacji: socjokulturowej (sięga do interakcjonizmu symbolicznego), krytycznej (sięga do analizy dyskursu) oraz fenomenologicznej (sięga do filozofii dialogu i jej założeń).

Rozdział 3. (48–95) poświęciła Habilitantka współczesnym badaniom nad dialogiem. Rozważania teoretyczne koncentruje wokół ujęć pragmatycznych: P. Grice’a, J. Searle’a, oraz teorii kontekstu T. van Dijka. Omawia szeroko również teorie użyteczne do badania dialogu w ujęciu mediolingwistycznym: pragma-dialektyczne podejście F. van Eemeren i R. Grootendorsta stosowane do analizy dialogów argumentacyjnych, teorię ramowania Ch. Fillmore’a, krytyczną analizę dyskursu w ujęciu T. van Dijka, wyrastającą z lingwistyki tekstu tematyczną analizę wypowiedzi z kluczowym dla podjętych w pracy badań pojęciem progresji tematycznej, badanie relacji nadawczo-odbiorczych P. Charaudeau, teorię makrohier dialogowych (od ujęć L. Wittgensteina do ujęć W.C. Manna). Ważną częścią rozdziału jest prezentacja polskich badań nad dialogiem, tekstem, gatunkiem, ponieważ w największym stopniu są one podstawą metodyki badawczej zastosowanej w pracy. Habilitantka przywołuje prace M. Wojtak na temat gatunku, ujęcia J. Warchali dotyczące dialogu potocznego oraz U. Żydek-Bednarczuk dotyczące rozmowy potocznej, A. Awdiejewa poświęcone strategiom konwersacyjnym, M. Karpińskiego o dialogu zadaniowym, M. Kity dotyczące wywiadu. Rozdział kończy Habilitantka omówieniem dotychczasowych (stan na 2024 r.) badań nad dialogami z chatbotami. Choć – jak konstatuje Autorka – nie ma na razie zbyt wielu takich badań, zwłaszcza prowadzonych z perspektywy komunikacyjnej, co w głównej mierze wynika z nowości zjawiska, prezentuje bardzo ciekawe wyniki porównawczych analiz J. Hill, W.R. Forda, I. Farreras, w których zestawiono pod względem ilościowym i jakościowym rozmowy ludzi z chatbotami z rozmowami ludzi prowadzonymi online, oraz prace o nachyleniu psychologicznym, w których badano rozmowy z chatbotami pod względem wskaźników wpływających na tworzenie więzi i powstawanie uczucia przyjaźni. W tej części rozdziału teoretycznego widać naukową dociekliwość Habilitantki, skrupulatność w docieraniu do źródeł i umiejętność zaciekawienia odbiorcy swoimi ustaleniami.

Tło teoretyczne badań zaprezentowanych w monografii jest imponujące, świadczące o odczycaniu Habilitantki i Jej doskonałej orientacji w polskich i zagranicznej literaturze naukowej poświęconej zagadnieniom komunikacyjnym w ujęciu genologicznym, pragmatycznym i dyskursowym. Habilitantka jest także świetnie zaznajomiona ze światową literaturą poświęconą AI, w tym z pracami dotyczącymi dialogów z chatbotami. Bogata literatura przedmiotu przywołana w części teoretycznej stanowi podstawę końcowej bibliografii, na którą składa się ok. 350 prac mediolingwistycznych, lingwistycznych, medioznawczych, kulturoznawczych, filozoficznych,

dyskursologicznych, z zakresu nauk o zarządzaniu, psychologii, socjologii, badań nad AI. Tak imponująca literatura poświadcza nie tylko erudycję Habilitantki, ale również szerokie ujęcie realizowanego w pracy tematu badawczego.

Rozdział 4. (96–113) monografii poświęcony jest metodyce badawczej zastosowanej w pracy. Pani dr Dorota Marquardt sytuuje swoje analizy w nurcie badań mediolingwistycznych z nachyleniem dyskursywnym, co uważam za w pełni uzasadnione Jej wiedzą i dotychczasowymi doświadczeniami badawczymi (por. pozostały dorobek naukowy Habilitantki). Za nadrzędny przyjęto podział analizy materiału na cztery poziomy (odpowiadające opisowi wzorca gatunkowego według M. Wojtak): strukturalny, pragmatyczny, stylistyczny, poznawczy. Do szczegółowej analizy wykorzystano narzędzia badawcze charakterystyczne dla lingwistyki korpusowej (Korpusomat), lingwistyki kognitywnej, analizy dyskursu, socjo- i pragmalingwistyki. Habilitantka korzystała z Korpusomatu, by m.in. zbudować i opisać korpus tekstów poddanych analizie, wskazać słowa kluczowe. Korpus tekstów był kodowany przez Habilitantkę na poziomie siły illokucyjnej (z podziałem aktów mowy według J. R. Serle'a), ruchów dialogowych (na podstawie podziału zaproponowanego przez M. Karpińskiego do analizy dialogu zadaniowego), elementów wymiany (z podziałem na inicjację, reakcję i codę, zaproponowanym przez J. Warchalę), na poziomie gier dialogowych (na podstawie propozycji makrogier W.C. Manna). W badaniach Habilitantka uwzględniła także ankiety i wywiady pogłębione z osobami, które prowadziły rozmowy z chatbotem Anną Campo.

Opis procedury analitycznej jest bardzo szczegółowy, precyzyjny, osadzony na podwalinach przywołanych i omówionych wcześniej teorii badawczych. W mojej ocenie to wręcz modelowy sposób opisu postępowania badawczego.

Rozdział 5., analityczny, najobszerniejszy w monografii, składa się z sześciu części: wprowadzenia, analizy dialogów: z chatbotem Anną Campo, z modelem językowym LaMDA, z chatbotem ChatGPT, porównania dialogów człowiek–chatbot z dialogami potocznymi ludzi oraz podsumowania analiz. Habilitantka, zgodnie z przyjętą procedurą badawczą, omawia dialogi, uwzględnivszy cztery poziomy: strukturalny, pragmatyczny, stylistyczny, poznawczy, dzięki czemu porównanie analiz jest przejrzyste, a wnioski miarodajne i odkrywcze. By jednak do nich dojść, Pani dr Dorota Marquardt wykonała ogrom prac przygotowawczych: stworzyła chatbota konwersacyjnego, zgromadziła materiał podstawowy (rozmowy z chatbotem Anną Campo), opracowała (zakodowała) korpus badawczy, przeprowadziła jego analizę na czterech poziomach, a każdy z poziomów wymagał użycia innych technik analitycznych. Imponująca jest wiedza dr Marquardt i umiejętność łączenia różnych paradygmatów badawczych. Wielość metod jest wprawdzie immanentną cechą badań mediolingwistycznych, ale rzadko zdarza się, by badacz potrafił wyzyskać i zintegrować tak różne ujęcia w całość doskonale zespoloną i funkcjonalną. Trudno sobie wyobrazić, by bez wiedzy i umiejętności technologicznych prowadzić badania nad komunikacją z chatbotami. Habilitantka ma te umiejętności, ma również szeroką wiedzę o procesach komunikacyjnych, co zaowocowało pracą wybitną i oryginalną, przynoszącą rozwiązania nowego

problemu naukowego ważnego nie tylko dla nauk o mediach i komunikacji społecznej, ale także językoznawstwa i jego subdyscyplin: analizy dyskursu, pragmatyki, tekstologii. Zaprojektowane na potrzeby pracy postępowanie badawcze oraz kroki analityczne są oryginalne i mogą stanowić wzorzec dla kolejnych tego typu badań, sama zaś analiza jest rzetelna, pogłębiona, klarowna, a każdy jej aspekt skrupulatnie opisany i ilustrowany wieloma starannie dobranymi przykładami.

Monografia Pani dr Doroty Marquardt pt. *Dialog z chatbotem. Ujęcie mediolingwistyczne*, przedstawiona jako podstawowe osiągnięcie naukowe uzasadniające złożenie wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, jako dzieło nowatorskie i wybitne, metodycznie i merytorycznie spójne, prezentujące szeroką perspektywę badawczą z pogranicza różnych dyscyplin oraz pogłębioną analizę mediolingwistyczną, stanowi bez wątpienia znaczny wkład w rozwój nauk o komunikacji społecznej i mediach i tym samym odpowiada wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitantki

Na dorobek naukowy Pani dr Doroty Marquardt, oprócz monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe, składają się: 1 monografia autorska (będąca publikacją Jej doktoratu), 6 autorskich rozdziałów w monografiach (w tym 3 po doktoracie), 13 poddoktorskich współautorskich rozdziałów w monografiach, w tym 3 w wydawnictwie z poziomu II (Routledge) oraz 2 w innych cenionych wydawnictwach zagranicznych (CRC Press i Palgrave Macmillan), 6 artykułów naukowych, w tym 2 we współautorstwie, oraz redakcja naukowa 2 monografii. Łącznie więc Pani dr Dorota Marquardt ma w swoim dorobku 29 prac naukowych, z czego 26 po uzyskaniu stopnia doktora. To w zupełności wystarczający pod względem liczbowym przedhabilitacyjny dorobek naukowy. Miarą jego wartości nie jest jednak oczywiście ilość, ale zawartość merytoryczna i wkład w rozwój dyscypliny, a ten uznaję za istotny.

Pod względem tematycznym w pracach naukowych Habilitantki zaznaczają się połączone ze sobą trzy główne nurty badawcze. Pierwszy, poświęcony analizie dyskursu i komunikacji w mediach społecznościowych, to najwcześniejszy i reprezentowany największą liczbą publikacji obszar badań Pani dr Doroty Marquardt. Drugi, poświęcony komunikacji z generatywną sztuczną inteligencją, został zwieńczony monografią stanowiącą osiągnięcie naukowe wskazane we wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. Trzeci jest poświęcony problemom zaufania we współczesnej komunikacji medialnej.

Nurt badań Habilitantki dotyczący analizy dyskursu i komunikacji w mediach społecznościowych bierze swój początek w przygotowaniach do doktoratu i wiąże się tematycznie z Jej pracą doktorską poświęconą analizie dyskursu tożsamościowego współczesnej młodzieży, opublikowaną w 2014 r. (D. Konieczna, *Analiza dyskursu. W poszukiwaniu tożsamości współczesnej*

młodości, Warszawa: CeDeWu). Już w tej pracy, będącej wszak podstawą nadania stopnia doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo, uwidacznia się bardzo cenne we współczesnych badaniach humanistyczno-społecznych interdyscyplinarne ujmowanie zjawisk komunikacyjnych. Przekazy językowe bada Autorka, odwołując się do dokonań z zakresu psychologii, socjologii, medioznawstwa i wykorzystując cyfrowe narzędzia analizy korpusowej. Warto również podkreślić, że wyniki analizy statystycznej dyskursu tożsamościowego przedstawione w rozprawie doktorskiej Pani Dorota Marquardt uzyskała dzięki programowi stworzonemu specjalnie na potrzeby tej pracy.

Badania poświęcone analizie dyskursu oraz mediom społecznościowym kontynuowała Habilitantka także po uzyskaniu stopnia doktora. W tę tematykę wpisuje się kilkanaście publikacji, których tematami są m.in.: dyskurs organizacyjny, zarządczy, ekonomiczny, a także dyskurs argumentacyjny.

Publikacje dr D. Marquardt z tego obszaru tematycznego są dwojakiego rodzaju. Część z nich ma charakter przeglądowy, porządkujący teoretyczne ustalenia badaczy na temat określonego typu dyskursu i sposobów jego analizy (por. np. *Dyskurs organizacyjny i analiza komunikacji w organizacji*, w: *Analiza i projektowanie komunikacji cyfrowej w organizacji*, red. J. Gołuchowski, Katowice 2020; *Pragma-dialektyczna analiza dyskursu argumentacyjnego dotyczącego społecznej odpowiedzialności mediów w polskojęzycznych tekstach naukowych* [współautorstwo: J. Gołuchowski, A. Losa-Jonczyk], w: *Public relations w perspektywie naukowej*, red. A. Adamus-Matuszyńska, Katowice 2016; *Zarys koncepcji dyskursywnego badania blogosfery*, w: *Język a media. Zjawiska komunikacyjne we współczesnych mediach*, red. B. Skowronek, E. Horyń, A. Walecka-Rynduch, Collegium Columbinum, Kraków 2015; *Polski dyskurs internetowy na przykładzie blogów publicystycznych*, w: *(KO)media. Konteksty dyskursu medialnego*, red. J. Gołuchowski, D. Konieczna, K. Zdanowicz-Cyganiak, Warszawa 2014); *Uwarunkowania i perspektywy informatyzacji analizy współczesnego dyskursu medialnego* [współautorzy: J. Gołuchowski, A. Losa-Jonczyk] w: *(KO)media. Konteksty dyskursu medialnego*, red. J. Gołuchowski, D. Konieczna, K. Zdanowicz-Cyganiak, Warszawa 2014). Przedstawione w tych publikacjach rozważania teoretyczne są doskonale osadzone na gruncie współczesnej dyskursologii tak ujętej lingwistycznie, jak i socjologicznie, a także uwzględniają specyficzne – zarządcze, ekonomiczne i społeczne – uwarunkowania zachowań komunikacyjnych podmiotów instytucjonalnych (w tym bardzo ciekawe i cenne rozważania o zarządzaniu komunikowaniem społecznej odpowiedzialności), m.in. mediów, banków, firm energetycznych.

Druga grupa prac poświęconych komunikacji w mediach społecznościowych to prace, w których Autorka koncentruje się na analizie materiału badawczego, zawsze jednak bardzo dokładnie opisuje zaplecze teoretyczne oraz metodę analityczną zastosowaną w pracy. Należą tu publikacje poświęcone m.in. analizie komunikacji CSR prowadzonej na oficjalnym koncie firmowym Facebook jednego z kluczowych polskich przedsiębiorstw branży energetycznej Tauron Polska Energia S.A. (*Interaktywność w mediach społecznościowych polskich firm energetycznych*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”2018) oraz analizie raportów

społecznej odpowiedzialności biznesu z 2017 r., udostępnionych przez banki działające w Polsce, pod kątem wartości, na jakie powołują się nadawcy instytucjonalni (*Komunikowanie założeń zarządzania zasobami ludzkimi w raportach CSR banków działających w Polsce. Analiza z wykorzystaniem ram interpretacyjnych*, „Zarządzanie Zasobami Ludzkimi” 2018/5). W pracy tej szczególnie wyraziście uwidacznia się umiejętność łączenia przez Habilitantkę wiedzy z różnych obszarów. Autorka nie rejestruje jedynie wartości i ich hierarchii, ale prezentuje je z uwzględnieniem ram interpretacyjnych, tj. z uwzględnieniem stojącego za daną wartością sposobu myślenia. Wychodzi od semantyki ramowej Fillmore’a i przez analizę pragmatyczno-kognitywną dyskursu organizacyjnego prowadzoną z wykorzystaniem narzędzi do przetwarzania języka naturalnego dochodzi do analiz opartych na teorii zarządzania zasobami ludzkimi.

Pani dr Dorota Marquardt badała także dyskurs argumentacyjny, m.in. na przykładzie blogów i komentarzy blogowych dotyczących górnictwa (*Analiza dyskursu argumentacyjnego na przykładzie komentarzy blogowych*, w: *Teorie komunikacji i mediów 10*, Wrocław 2017; *Argumentative economic discourse in the media based on the examples of blogs devoted to the topic of mining* [współaut.: J. Gołuchowski, T. Marquardt], w: *Media economics. Economic issues un the media*, red. B. Nierenberg, J. Gołuchowski, A. Pethe, M. Łuczak, M. Barańska, D. Marquardt, Warszawa 2018). Jako badaczka wyrosła z dwu ważnych śląskich uczelni nie mogła nie zająć się tematami dla regionu istotnymi. Oprócz powyższych publikacji dotyczących dyskursu argumentacyjnego na temat górnictwa, zajęła się także obrazem polskiego górnictwa w blogach (*The image of the polish mining industry in the blogosphere in 2015* [współaut.: A. Losa-Jonczyk, J. Gołuchowski, T. Marquardt], w: *Marketing Identity. Brands we love – part II*, Faculty of Mass Media Communication, Trnava 2016) oraz sposobem postrzegania (pamiętania) i rozumienia historii Górnego Śląska (*Narracje i argumentacje o Śląsku i Ślązakach w przestrzeni internetowej na przykładzie dyskusji wokół wystawy stałej o historii Górnego Śląska w Muzeum Śląskim* [współaut.: A. Losa-Jonczyk], w: *Porządkowanie wolności. 25 lat Śląska w mediach*, red. M. Łuczak, A. Pethe, Katowice 2014).

Publikacje poświęcone analizie dyskursu oraz mediom społecznościowym pokazują harmonijny, interdyscyplinarny rozwój Habilitantki – wczesne prace dr Marquardt to prace silnie osadzone teoretycznie na gruncie lingwistyczno-komunikacyjno-dyskursowym i skupione wokół rozważań mediolingwistycznych. Z roku na rok w kolejnych pracach widać poszerzanie perspektywy badawczej: analizy lingwistyczno-dyskursowe prowadzi bowiem Habilitantka nie tylko pod kątem komunikacji medialnej, ale z uwzględnieniem aspektów społecznych i ekonomicznych i w coraz większym stopniu wykorzystuje ściśle sposoby analizy materiału tekstowego.

Wysoko oceniam, charakterystyczny dla prac naukowych Pani dr Doroty Marquardt, metodyczny porządek, wręcz reżim metodyczny, oraz stylistyczno-kompozycyjną zwięzłość. Świetnie, za każdym razem, przedstawione metody i procedury badawcze powodują, że teksty naukowe Habilitantki – artykuły i rozdziały w monografiach wieloautorskich – są bardzo zwięzłe, zwarte, gęste poznawczo, ściśle. Duża w tym zasługa wykorzystania narzędzi informatycznych, dzięki którym

Habilitantka może zobiektywizować wnioski naukowe. Godna podziwu jest również erudycja Habilitantki, która ze swobodą i znanstwem zagadnień prezentuje zarówno treści językoznawcze, jak i treści z zakresu zarządzania i ekonomii, a także zarówno lingwistyczne, jak i socjologiczne ujęcia dyskursu. Doskonale zaznajomiona jest z narzędziami analizy korpusowej, które celnie wykorzystuje w badaniach tekstów medialnych oraz raportach tworzonych przez podmioty gospodarcze.

Drugi obszar badań Habilitantki jest poświęcony komunikacji z generatywną sztuczną inteligencją. Reprezentują go monografia habilitacyjna poświęcona dialogom z chatbotami, omówiona i oceniona wcześniej, oraz takie publikacje, jak: *Who do Gemini and ChatGPT serve? Trust in economic power embedded in the chatbot discourse* [współautor: J. Gołuchowski], w: *Trust, media and the economy. Mutual relations. Part I*, red. J. Paliszkievicz, J. Gołuchowski, K. Zdanowicz-Cyganiak, K. Chen, New York: Routledge 2025; *Genre indicators in the dialogue steps of the ChatGPT chatbot*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza”, 2024, vol. 31 (51), nr 1; *Struktura dialogu z chatbotem w ujęciu mediolingwistycznym*, „Kultura – Media – Teologia”, nr 54/2023; *Linguistic aspects of fake news identification automation*, „Mediatization Studies”, 2019/ 3; *Awareness of the functioning of media messages and the ability to recognize fake news by Polish students* [współautor: A. Losa-Jonczyk], w: *Megatrends and Media*, Trnava 2019.

Publikacje z tego obszaru tematycznego dotyczą najnowszych zjawisk komunikacyjnych: komunikacji z chatbotami oraz fake newsów. Analizę komunikacji z chatbotami prowadzi Habilitantka zarówno z perspektywy genologicznej, mediolingwistycznej, jak i z perspektywy procesów ekonomiczno-społecznych. Zawłaszcza ten ostatni aspekt jest interesujący – wyniki analizy korpusowej uwzględniające odpowiedzi na identyczne pytania dwu chatbotów: Gemini oraz ChatGPT pozwoliły Habilitantce na formułowanie bardzo ważnych wniosków dotyczących m.in. strategii budowania wiarygodności przez Google oraz OpenAI, modelowania przez korporacje sposobu postrzegania rzeczywistość przez użytkowników czy wykorzystywania ich nawyków wyrastających z użytkowania mediów tradycyjnych.

Nie mniej interesujące są analizy dotyczące identyfikacji fake newsów. Z uwzględnieniem założeń lingwistyki korpusowej i badań dyskursu Habilitantka przeanalizowała teksty zarówno prawdziwych, jak i fałszywych wiadomości w poszukiwaniu zależności, które pozwoliłyby zwiększyć możliwość określania prawdopodobieństwa, czy dana wiadomość jest prawdziwa czy nie. Z kolei w publikacji pt. *Who do Gemini and ChatGPT serve? Trust in economic power embedded in the chatbot discourse* wraz z Jerzym Gołuchowskim Habilitantka zajmuje się medialnymi i społecznymi uwarunkowaniami generatywnej sztucznej inteligencji w kontekście władzy wpisanej w dyskurs generowany przez AI.

Wszystkie prace Pani Doroty Marquardt reprezentujące ten obszar tematyczny charakteryzuje przejrzystość metodologiczna, zwięzłość naukowego wyводу i precyzja formułowania wniosków. Badania są przeprowadzane z uwzględnieniem szerokiego zaplecza teoretycznego (np. badania

identyfikacji fake newsów poprzedza zdefiniowanie zjawiska, omówienie skali problemu badawczego) oraz dokładnie omówionej metody badawczej.

Ostatni nurt dociekań naukowych Pani dr Doroty Marquardt dotyczy zaufania. Mieszczą się w nim wprawdzie tylko 4 prace, ale są to prace opublikowane w wydawnictwach zagranicznych, w tym dwie w wydawnictwie z poziomu II, oraz w wysoko punktowanym czasopiśmie (140 pkt): *The Trust in Machine Learning Applied for Analysis of Non-Financial Disclosures* [współautorzy: T. Jastrząb, M. Wieczorek-Kosmala, A. Losa, M. Papa], w: *Trust in artificial intelligence and machine learning*, red. J. Paliszkievicz, J. Gołuchowski, Routledge, New York, 2025; *Building Digital Trust by Communicating Environmental, Social, and Governance Activities* [współautor: A. Losa-Jonczyk], w: *Trust and Digital Business. Theory and Practice*, red. J. Paliszkievicz, K. Chen, M. Launer, Routledge, New York, 2023; *Drivers of Sustainable Performance in European Energy Sector*, [współautorzy: M. Wieczorek-Kosmala, J. Kurpanik], „Energies” 14 (21); *Building trust in CSR reports* [współaut.: J. Gołuchowski, A. Losa-Jonczyk], w: *Intuition, Trust, and Analytics*, red. J. Liebowitz, J. Paliszkievicz, J. Gołuchowski, CRC Press, 2018.

Zaufanie rozpatruje Habilitantka wraz ze współautorami jako problem związany z zarządzaniem komunikacją wizerunkową firm i ich produktów. W pracy *Building Digital Trust by Communicating Environmental, Social, and Governance Activities* analizuje komunikację przedsiębiorstw w mediach społecznościowych na temat ich polityki środowiskowej, społecznej i ładu korporacyjnego, omawia sposoby budowania zaufania za pośrednictwem działań komunikacyjnych w tym zakresie, a także postaw interesariuszy (na podstawie ich komentarzy) wobec działań firm w obszarze ESG. W publikacji pt. *Building trust in CSR reports* z 2018 r. analizuje pod kątem zdolności budowania zaufania raporty CSR polskich firm energetycznych. Uwzględniając dane liczbowe, pokazuje, jakie treści/ wartości/ obszary raportowania są eksponowane w badanych tekstach (m.in. prawa człowieka, uczciwe praktyki operacyjne, środowisko, zaangażowanie społeczne, rozwój społeczności). Analizy nie są jednak ograniczone jedynie do określonych studiów przypadków. Habilitantka wraz ze współautorami przedstawia model teoretyczny oraz narzędzia do analizy metod budowania zaufania. Podobnie jest w pozostałych pracach poświęconych zaufaniu – analizy oparte są na rzetelnych podwalinach teoretycznych i metodologicznych, a w badaniach uwzględnia się matematyczno-informatyczne procedury, jak np. w publikacji pt. *Trust in machine learning applied for analysis of non-financial disclosures*, w której przedstawiono możliwości wykorzystania algorytmów uczenia maszynowego w przetwarzaniu informacji związanych z klimatem. Analizie poddano raporty niefinansowe wybranych polskich firm pod kątem ujawniania informacji o ryzykach (m.in. związanych z aspektami środowiskowymi, z rynkiem, polityką, prawodawstwem, technologią). Autorzy, aby skonstruować modele uczenia maszynowego, tworzyli zestawy treningowe i testowe oparte na ścisłych metodach matematyczno-informatycznych.

Tym, co w moim przekonaniu świadczy przede wszystkim o wysokiej wartości dorobku publikacyjnego Habilitantki, to – powtórzę raz jeszcze – metodyczna precyzja badań, jaką charakteryzują się już najwcześniejsze prace Pani dr Marquardt, głębia prowadzonego wywodu naukowego oraz społeczna użyteczność podejmowanych tematów.

Habilitantka jest rozpoznawalną w środowisku medioznawców i mediolingwistów badaczką: brała udział jako referentka lub koreferentka w 20 konferencjach naukowych (w tym 4 międzynarodowych), aktywnie uczestniczy w spotkaniach Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej (była prelegentką podczas 3 z 12 seminariów sekcji „Język w mediach” PTKS oraz uczestniczką kongresów PTKS). Ponadto była współorganizatorką dwu konferencji naukowych, w tym jednej o zasięgu międzynarodowym, a także pełniła funkcję sekretarza konferencji. W latach 2019–2022 Pani dr Dorota Marquardt była współpracownikiem Komitetu Językoznawstwa PAN, a obecnie współpracuje w ramach działań Komitetu Mediów i Komunikacji Społecznej PAN.

Naukowa aktywność Habilitantki jest więc duża. Składają się na nią: aktywny udział w konferencjach i seminariach naukowych, współorganizowanie konferencji, uczestnictwo w strukturach organizacji naukowych, udział w międzynarodowych projektach badawczych i przede wszystkim publikacje naukowe – poznawczo istotne, dotyczące kwestii najnowszych, ważnych, ale też trudnych, bo wymagających łączenia wiedzy z zakresu nauk humanistycznych, społecznych i inżynierskich, wzorcowo przygotowane pod względem teoretyczno-metodycznym i materiałowo-źródłowym. Dorobek naukowy Pani dr Doroty Marquardt wykracza poza polskie środowisko naukowe. Habilitantka dużo publikuje w języku angielskim: 13 spośród 29 dokonań naukowych to prace anglojęzyczne, a 6 prac anglojęzycznych to dzieła opublikowane w prestiżowych wydawnictwach zagranicznych i wysoko punktowanym czasopiśmie. Nie mam więc najmniejszych wątpliwości, że nie tylko osiągnięcie naukowe wskazane jako podstawa ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, ale także pozostały dorobek naukowy Pani dr Doroty Marquardt spełnia ustawowe wymagania stawiane habilitantom.

4. Istotna aktywność naukowa Habilitantki realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

W ustawowych wymaganiach stawianych kandydatom do stopnia doktora habilitowanego zwraca się uwagę na realizację aktywności naukowej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej. Pani dr Dorota Marquardt wymóg ten spełnia na wielu płaszczyznach. Po pierwsze: Jej doktorat powstał na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego, ale jako pracownik naukowo-dydaktyczny realizuje się już od 15 lat na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach. Po drugie: publikuje swoje prace badawcze w prestiżowych wydawnictwach polskich (PWN, CeDeWu) oraz uznanych wydawnictwach zagranicznych (Routledge, Palgrave Macmillan, CRC Press). Po trzecie: Habilitantka zrealizowała dwutygodniowy staż naukowy na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz prowadziła konsultacje naukowe podczas realizacji programu Erasmus+

na Uniwersytecie w Atenach. Po czwarte: brała udział w 16 konferencjach ogólnopolskich i 4 międzynarodowych organizowanych nie tylko na Uniwersytecie Śląskim oraz Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, ale również na wielu innych uczelniach, m.in. na Uniwersytecie Jana Pawła II w Krakowie, Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie, Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie Wrocławskim, Uniwersytecie Łódzkim, Uniwersytecie Warmińsko-Mazurski w Olsztynie oraz Uniwersytecie w Trnawie (Słowacja).

Ustawowy wymóg realizowania aktywności naukowej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej Pani dr Dorota Marquardt spełnia więc – w mojej ocenie – w stopniu ponadprzeciętnym. Dzięki aktywności w tak wielu ośrodkach naukowych Pani dr Dorota Marquardt jest już badaczką rozpoznawalną i uznaną w środowisku mediolingwistów, medioznawców, komunikologów, dyskursologów. Jej wystąpienia naukowe, zawsze świetnie przygotowane metodycznie, merytorycznie i wizualnie, prezentowane ze swadą, płynnie, elokwentnie, wzbudzały żywe zainteresowanie słuchaczy, czemu dawali wyraz w dyskusji, o czym mogłam przekonać się kilkakrotnie jako uczestniczka konferencji, na których wyniki swoich badań prezentowała Pani dr Dorota Marquardt.

5. Działalność organizacyjna, dydaktyczna i popularyzatorska Habilitantki

Pani dr Dorota Marquardt wykazuje dużą aktywność w zakresie działalności organizacyjnej, dydaktycznej i popularyzującej wiedzę o komunikacji społecznej i mediach.

W 2014 r. za pracę w zespole przygotowującym wniosek o nadanie Wydziałowi Informatyki i Komunikacji UE uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna otrzymała Nagrodę Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. W latach 2016–2020 była członkiem Rady Wydziału Informatyki i Komunikacji UE, a w roku 2017 pełniła funkcję członka Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na UE. W latach 2016–2017 pracowała jako ekspert merytoryczny w projekcie dydaktycznym „Sternik kariery zawodowej. Rozwój kompetencji studentów Wydziału Informatyki i Komunikacji oraz Finansów i Ubezpieczeń Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”. Obecnie Pani dr Dorota Marquardt pełni funkcję pełnomocnika Dziekana WIK ds. kontaktów ze szkołami i opiekuna szkół ponadpodstawowych objętych patronatem UE w Katowicach. W ramach tutoringu akademickiego Habilitantka prowadziła cykle zajęć dla zdolnych studentów oraz zajęcia dla uczniów szkół średnich z województw śląskiego i podkarpackiego, z którymi Wydział Informatyki i Komunikacji UE współpracuje.

Jako doktorantka Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, a później pracownik badawczo-dydaktyczny Wydziału Informatyki i Komunikacji UE w Katowicach Pani Dorota Marquardt prowadziła ok. 20 różnych przedmiotów na kilku kierunkach studiów: na filologii polskiej (UŚ) prowadziła m.in. takie przedmioty, jak *leksykologia i leksykografia* czy *propedeutyka języka polskiego*, na kierunku komunikacja promocyjna i kryzysowa (UŚ) m.in. przedmiot *społeczne uwarunkowania języka*, na dziennikarstwie i komunikacji społecznej (UE) m.in.

analizę dyskursu medialnego, dziennikarstwo internetowe, na informatyce i ekonometrii (UE) – *systemy dialogowe*, a na zarządzaniu (UE) – *technologie wiedzy w organizacji kultury, sztuki i turystyki kulturowej*. Ponadto w ramach programu Erasmus+ Pani dr Dorota Marquardt prowadziła wykłady w języku angielskim dla studentów i doktoratów kierunku Communication and Media Studies na uniwersytecie w Atenach (National and Kapodistrian University of Athens) poświęcone wykorzystaniu sztucznej inteligencji w dziennikarstwie oraz na Wydziale Komunikacji Medialnej Uniwersytetu w Trnawie na Słowacji (Faculty of Mass Media Communication, University of SS. Cyril and Methodius in Trnava / Slovak Republic) poświęcone dziennikarstwu internetowemu i mediom społecznościowym.

Pani dr Dorota Marquardt była dotąd promotorem 38 prac licencjackich i 6 prac magisterskich, a także pełniła funkcję promotora pomocniczego obronionej w 2021 r. pracy doktorskiej Rafała Nocunia pt. *Systemowo-funkcjonalna analiza dyskursu elektronicznego w kontekście aktywności internetowych botów*, którego głównym promotorem był prof. dr hab. Jacek Warchała.

Mimo że działalność dydaktyczna, popularyzatorska i organizacyjna kandydatów ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego – w myśl ustawy – nie podlega ocenie, uważam za konieczne podkreślenie ogromnego zaangażowania Pani dr Doroty Marquardt w działania na rzecz i dla dobra społeczności akademickiej Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Ponadto powierzenie Jej istotnych funkcji akademickich świadczy o zaufaniu, jakim władze uczelni obdarzają Habilitantkę.

6. Wniosek końcowy

Osiągnięcia naukowe Pani dr Doroty Marquardt, w tym monografia poświęcona dialogom z chatbotem, oraz aktywność naukowa Kandydatki do stopnia doktora habilitowanego, w tym działania podejmowane przez Nią w różnych instytucjach naukowych świadczą o tym, że jest to badaczka w pełni już samodzielna, o niebanalnym interdyscyplinarnym zacięciu badawczym, łącząca wiedzę lingwistyczną z wiedzą z zakresu komunikacji społecznej, mediów oraz nowych technologii, rozpoznawalna i uznana w środowisku medioznawczym i mediolingwistycznym. Dorobek naukowy Pani dr Doroty Marquardt, znaczący ilościowo i jakościowo, potwierdzony publikacjami i wystąpieniami konferencyjnymi, w pełni uzasadnia ubieganie się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, a na kolejnym etapie postępowania – nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Wskazana jako osiągnięcie naukowe monografia stanowi istotny wkład w rozwój nauk o komunikacji społecznej i mediach oraz bez wątpienia wypełnia lukę badawczą. Podjęcie tematyki komunikacji z chatbotem w ujęciu mediolingwistycznym z wykorzystaniem narzędzi lingwistyki korpusowej, kognitywnej, pragmalingwistyki i socjolingwistyki zaowocowało opracowaniem wartościowym, nowatorskim i ważnym społecznie. Dojrzałość naukowa, samodzielność, kreatywność, a także doskonały warsztat badawczy to niewątpliwe zalety Pani dr Doroty Marquardt, bez których dzieło tak wartościowe jak monografia wskazana jako osiągnięcie naukowe nie mogłoby powstać.

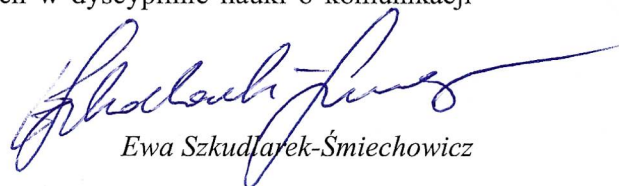
Istotne jest również to, że Habilitantka uczestniczy w życiu naukowym nie tylko w skali polskiej, ale także międzynarodowej: publikuje po angielsku w polskich periodykach, współtworzy jako autorka lub współautorka rozdziały w publikacjach zagranicznych, bierze udział w międzynarodowych konferencjach oraz współorganizuje w kraju konferencje międzynarodowe.

Wiedzą o komunikacji nowomediowej oraz interakcji człowiek – maszyna chętnie dzieli się z adeptami nauk o komunikacji społecznej i mediach nie tylko w ramach zawodowych obowiązków dydaktycznych, ale także w ramach programu Erasmus+ oraz – co szczególnie ważne dla rozwoju polskiej nauki – z uczniami szczególnie uzdolnionymi.

Zarówno osiągnięcie naukowe wskazane przez Kandydatkę do stopnia doktora habilitowanego jako podstawowe, jak i pozostałą Jej aktywności naukową (publikacyjną, konferencyjną, związaną ze współpracą międzyuczelnianą w skali krajowej i współpracą międzynarodową), a także aktywność organizacyjną, dydaktyczną i popularyzatorską Habilitantki oceniam bardzo wysoko i uznaję Jej wniosek o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego za uzasadniony.

Konkluzja

Na podstawie przedstawionej pozytywnej oceny osiągnięcia naukowego Pani dr Doroty Marquardt, tj. monografii pt. *Dialog z chatbotem. Ujęcie mediolingwistyczne*, oraz – także pozytywnie ocenionych – pozostałych osiągnięć naukowych Habilitantki, w tym aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej instytucji naukowej (także zagranicznej), przedkładam Komisji Habilitacyjnej, a za jej pośrednictwem Radzie Naukowej Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, wniosek o nadanie Pani dr Dorocie Marquardt stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.

Ewa Szkudłajek-Śmiechowicz

Łódź, 10 stycznia 2025 r.